

POWIAT RYPIŃSKI
Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia
Psychicznego za rok 2018

Rada Powiatu w Rypinie w dniu 27 grudnia 2017 r. podjęła uchwałę Nr XXXI/198/2017 w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022. Sporządzony Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego jest niezbędnym elementem wspomagającym działania ukierunkowane na poprawę i ochronę zdrowia psychicznego mieszkańców Powiatu Rypińskiego. Program ten ma się przyczynić do poprawy życia i zdrowia, a także przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób chorych psychicznie. Podejmowane w Programie działania są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Powiatu Rypińskiego i stanowią kluczowy element szeroko rozumianej problematyki dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego.

Realizacja Programu jest corocznie monitorowana zarówno przez Powiatowy Zespół Koordynujący realizację Programu jak również przez Radę Powiatu w Rypinie.

W skład Powiatowego Zespołu Koordynującego realizację Programu weszło 17 osób – przedstawiciele samorządu powiatu, instytucji realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego oraz organizacji pozarządowych.

CELE I ZADANIA POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

W Powiatowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 zostały zawarte cele i zadania przypisane powiatom zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

CEL GŁÓWNY:

1. ZAPEWNIANIE OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI WIELOSTRONNEJ OPIEKI ADEKWATNEJ DO ICH POTRZEB.

Cele szczegółowe:

a) Upowszechnianie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Zadania:

1) opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie.

Forma realizacji zadania: opracowanie programu.

Efekty:

W 2017 r. został opracowany lokalny program zwiększania dostępności i zmniejszania nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej na lata 2017-2022, który zakłada:

1. Zapewnienie dostępu do kadr o zróżnicowanych kompetencjach odpowiadających potrzebom opieki środowiskowej, w szczególności psychiatrów, psychologów, pielęgniarek i terapeutów;
2. Zwiększenie pomocy i oparcia bytowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, poprzez m.in. udzielanie samopomocy środowiskowej, pomocy bytowej i specjalistycznych usług opiekuńczych;
3. Kształtowanie modelu efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami funkcjonującymi na terenie Powiatu Rypińskiego w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi;
4. Prowadzenie w środowisku osób z zaburzeniami psychicznymi kampanii ograniczającej tendencję do bierności, izolacji, wykluczenia i zależności instytucjonalnej;
5. Wspieranie inicjatyw samopomocowych służących rozwojowi różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
6. Prowadzenie akcji promujących ochronę zdrowia psychicznego poprzez stałe, cykliczne spotkania z młodzieżą.

2) utworzenie CZP.

Ze względu na brak środków finansowych przeznaczonych na powyższy cel jak również dostępną bazę szpitalno-terapeutyczną na terenie województwa oraz dobrze rozwiniętą diagnostykę i różnorodne formy wsparcia na terenie Powiatu Rypińskiego nie przewiduje się tworzenia pełnej infrastruktury Centrum Zdrowia Psychicznego.

b) Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadania:

1) aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej.

Formy realizacji zadania:

1. Współpraca z placówkami zajmującymi się ochroną zdrowia psychicznego;
2. Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie;
3. Wspieranie i rozwój pomocy instytucjonalnej typu: Warsztaty Terapii Zajęciowej, Dom Pomocy Społecznej;

4. Zapewnianie dziennej pomocy i opieki świadczonej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Rypinie.
5. Realizacja pomocy rzeczowej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi (Ośrodki Pomocy Społecznej).

Efekty:

Na terenie Powiatu Rypińskiego w ramach medycznej opieki zdrowotnej działają:

1. **Poradnia Zdrowia Psychicznego (Przychodnia przy Szpitalu SP ZOZ w Rypinie).** W ramach poradni prowadzone są następujące działania:
  - a) diagnoza profilaktyka i leczenie zaburzeń i chorób psychicznych,
  - b) leczenie uzależnień od substancji psychoaktywnych,
  - c) wywiad i obserwacja psychologiczna,
  - d) badanie psychologiczne procesów poznawczych, poziomu inteligencji testami osobowości,
  - e) poradnictwo psychologiczne mające na celu pomoc pacjentom w zrozumieniu problemów,
  - f) psychologiczna porada terapeutyczna,
  - g) wydawanie zaświadczeń o stanie zdrowia psychicznego dla potrzeb upoważnionych instytucji (ZUS, KRUS, CPR itd.),
  - h) psychoterapia indywidualna,
  - i) pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych,
  - j) wsparcie w sytuacjach trudnych i kryzysowych.

W Samodzielnym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Rypinie pracuje 2 lekarzy psychiatrów oraz 4 psychologów.

W 2018 r. w Poradni Zdrowia Psychicznego udzielono 3274 porady 852 pacjentom. Ponadto w Przychodni przy Szpitalu SPZOZ funkcjonuje Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu. Poradnia w zakresie swojej działalności prowadzi terapię osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu.

W 2018 r. w poradni udzielono 624 porad 139 osobom.

2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej DORMED w Rypinie.

W NZOZ DORMED funkcjonuje zarówno Poradnia Zdrowia Psychicznego jak i Poradnia Psychologiczna. W zakładzie opieki zdrowotnej zatrudniony jest 1 lekarz psychiatra i 1 psycholog.

W 2018 r. w Poradni Zdrowia Psychicznego zarejestrowanych było 503 pacjentów, którym udzielono łącznie 622 porad. Natomiast w Poradni Psychologicznej zarejestrowanych było 358 pacjentów, którym udzielono w roku 2018 łącznie 744 porad.

W realizacji Programu uczestniczą również instytucje udzielające pozamedycznego wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi takie jak:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie;
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rypinie;
3. Dom Pomocy Społecznej KOMBATANT w Ugoszczu;
4. Warsztat Terapii Zajęciowej „Nadzieja” w Rypinie;
5. Środowiskowy Dom Samopomocy w Rypinie;
6. Powiatowy Urząd Pracy w Rypinie;
7. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Rypińskiego;
8. Organizacje Pozarządowe prowadzące działania na rzecz osób niepełnosprawnych w tym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dom Pomocy Społecznej KOMBATANT w Ugoszczu

Dom Pomocy Społecznej „KOMBATANT” w Ugoszczu przeznaczony jest dla 50 osób przewlekle somatycznie chorych. Misją Domu jest zapewnienie kompleksowego wsparcia i całodobowej opieki, pomoc w godnym przeżywaniu i akceptowaniu życia z zachowaniem samodzielności. Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę lekarza rodzinnego, całodobową opiekę pielęgniarską, a także indywidualne zgodnie z potrzebami konsultacje specjalistyczne. Dom zapewnia również opiekę podczas wyjazdów na badania, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, profilaktykę przeciwoleżynową oraz wiele innych czynności wynikających ze stanu zdrowia mieszkańców. Nieodłącznym elementem pracy Domu jest również wsparcie pracownika socjalnego i psychologa. Celem zespołu terapeutyczno – opiekuńczego jest utrzymanie sprawności fizycznej mieszkańców oraz mobilizacja do jak najdłuższej samodzielności w życiu codziennym.

Warsztat Terapii Zajęciowej „Nadzieja” LKP w Rypinie

Warsztat jest placówką pobytu dziennego. Celem działania WTZ jest realizacja zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku.

Warsztat Terapii Zajęciowej „Nadzieja” LKP Koła w Rypinie przy Kujawsko - Pomorskim Oddziale Wojewódzkim w Bydgoszczy zajmuje się rehabilitacją zawodową i społeczną 30-tu osób z zaburzeniami psychicznymi.

W placówce codziennie są podejmowane różnego rodzaju działania zmierzające do usamodzielnienia się podopiecznych.

Uczestnicy nabywają, kształcą i podtrzymują umiejętności w sześciu pracowniach tj.:

- pracowni ogrodniczo – stolarskiej;
- pracowni gospodarstwa domowego;
- pracowni komputerowo-poligraficznej-pracowni muzyczno-teatralnej;
- pracowni plastyczno – rękodzielniczej;
- pracowni kroju i szycia.

We wszystkich pracowniach podopieczni rozwijają kompetencje społeczne i zawodowe tak aby w przyszłości mogli podjąć zatrudnienie. Działania na rzecz

osób z zaburzeniami psychicznymi nie skupiają się tylko na codziennej pracy w pracowniach.

2018 rok obfitował w różnego rodzaju prace podejmowane na rzecz poprawy jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi:

1. Przeprowadzono dwa spotkania z przedstawicielami Państwowej Straży Pożarnej i Komendy Policji w celu przypomnienia uczestnikom jak bezpiecznie poruszać się po drogach publicznych, udzielać pomocy i postępować w razie pożaru;
2. Prowadzono codzienną gimnastykę poranną celem usprawniania psychoruchowego;
3. Zorganizowano II programy Zdrowego Odchudzania dla poprawy zdrowia i lepszej kondycji uczestników;
4. W gabinecie rehabilitacyjnym codziennie odbywały się ćwiczenia, a także organizowano zawody sportowe i imprezy sportowo - rekreacyjne, które pozwalają niwelować stres, eliminować nagromadzone emocje i uczą zdrowej rywalizacji oraz prawidłowego przyjmowania porażki. W minionym roku nasi uczestnicy WTZ brali udział w wielu zawodach sportowych takich jak:
  - zawody w kręgle w Wąbrzeźnie,
  - zawody pływackie w Wąbrzeźnie oraz w RCS w Rypinie -Trójmecz Unihokeja,
  - zawody w Bocci w Nakle nad Notecią,
  - zawody piłki nożnej w ŚDS w Rypinie.
5. Zorganizowano wiele wyjść kulturalno - naukowych, m.in. wyjście do Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej, kina, teatru w Toruniu, Kulinariadę w ŚDS oraz wyjazdy na Pikniki integracyjne do Okonina i Linnego;
6. Zorganizowane zostały dwa pikniki w Warsztacie - na powitanie i pożegnanie lata.

Swoistym sprawdzianem samodzielności i zaradności uczestników są organizowane wycieczki. W 2018 roku podopieczni WTZ uczestniczyli w jednodniowej wycieczce do Częstochowy, Torunia, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu oraz czterodniowej wycieczce Kraków - Zakopane- Łagiewniki-Kalwaria Zebrzydowska. Dzięki takim wyjazdom można ocenić stopień przygotowania uczestnika do wyjazdu, właściwego zachowania się w miejscu publicznym, utrzymania czystości, higieny osobistej i otoczenia, a nade wszystko radzenia sobie w sytuacjach nowych oraz gospodarowania finansami.

W 2018 roku odbywały się również stałe imprezy warsztatowe takie jak :

- Kiermasze (wielkanocny i bożonarodzeniowy);
- Śniadanie Wielkanocne;
- Wigilia;
- Dzień rodziny;
- Walentynki;
- Dzień Kobiet.

Od 2018 roku wprowadzono w WTZ comiesięczny dzień sałatkowy dla wszystkich uczestników, polegający na sporządzeniu w każdej pracowni w ramach śniadania sałatki dla swojej grupy. Jest to sprawdzian planowania, rozkładania zakresu obowiązków i współpracy w grupie dla uzyskania efektu końcowego, którym jest wspólne zjedzenie posiłku przygotowanego przez grupę. Nie da się ukryć, że w poszczególnych pracowniach występują elementy rywalizacji, lecz w pozytywnym tego słowa znaczeniu.

Codziennie działania pracowników WTZ skupiają się w dużej mierze na opiece medycznej i psychologicznej. Wsparcie psychologiczne na każdym etapie choroby oraz indywidualne spotkania mające przede wszystkim charakter spotkań związanych z bieżącymi interwencjami, wygaszaniem gwałtownych negatywnych emocji, a także o charakterze psychoterapeutycznym i psychoedukacyjnym. Pielęgniarka WTZ cały czas czuwa nad poprawą zdrowia psychicznego uczestników poprzez:

- wizyty u lekarzy psychiatrów z osobami, wykazującymi zaburzenia psychiczne;
- wizyty w poradni psychologicznej z osobami wykazującymi zaburzenia psychiczne;
- kontakt z Oddziałem psychiatrycznym w Lipnie i załatwianie formalności związanych z pobytami osób z zaburzeniami psychicznymi w placówkach zamkniętych;
- stałą podaż leków psychotropowych w WTZ;
- obserwację i stały kontakt z rodzinami osób zaburzonych psychicznie;
- rozmowy terapeutyczne, pogadanki medyczne, niwelowanie objawów oraz czynników psychogennych;
- pomoc w dostępie do wszelkiego rodzaju badań specjalistycznych i uczestniczenie w nich wraz z podopiecznymi.

Praca terapeutyczna w 2018 roku miała za zadanie m.in:

- wygaszanie gwałtownych emocji i impulsywnych zachowań;
- wypracowanie bardziej adaptacyjnych sposobów reagowania w sytuacjach trudnych i stresowych;
- nazywanie i określanie swoich stanów emocjonalnych oraz związanych z nimi zachowań (elementy terapii racjonalno-emocjonalnej);
- pracę nad zwiększeniem poczucia własnej wartości;
- intrapsychiczną pracę wglądową;
- pracę mającą na celu polepszenie relacji interpersonalnych między uczestnikami WTZ.

W 2018 roku praktyki w różnych zakładach pracy odbyło 12 osób. Z uwagi na brak w regionie Zakładów Pracy Chronionej, Zakładu Aktywizacji Zawodowej

oraz możliwości zatrudnienia na otwartym rynku pracy w 2018 roku nie udało się skierować żadnego z uczestników Warsztatów do pracy.

Jednakże placówka odniosła sukcesy w zakresie usamodzielniania się uczestników. Poprzez pomoc w dostępie do leczenia i codzienną pracę z uczestnikami udało się znacznie polepszyć jakość życia osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto w 2018 r. udzielono wsparcia pięciu uczestnikom Warsztatu co wpłynęło w znacznej mierze na poprawę warunków życiowych tych osób.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Rypinie

Środowiskowy Dom Samopomocy w Rypinie jest ośrodkiem wsparcia dla osób od 16. roku życia, przewlekle psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo oraz wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ A, B, C).

Celem ogólnym Domu jest przede wszystkim podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności osób uczestniczących w zajęciach, niezbędnych im do możliwie jak najbardziej samodzielnego funkcjonowania. Podnoszenie jakości życia oraz zapewnienie oparcia społecznego osobom mającym trudności z kształtowaniem swoich stosunków ze środowiskiem w takim zakresie w jakim jest to możliwe.

Szczegółowe cele Domu realizowane są w trzech priorytetach:

1. kształtowaniu umiejętności społecznych i umiejętności z zakresu samoobsługi w tym usprawnianie wykonywania podstawowych czynności życia codziennego;
2. wsparciu w zakresie zapewniającym uczestnikom psychiatryczną opiekę zdrowotną;
3. integrowaniu uczestników ze środowiskiem lokalnym i rodzinnym, które obejmują:
  - budowanie społeczności opartej na zasadzie wzajemnej życzliwości, zrozumienia, wsparcie w dążeniu do poprawy jakości życia i samodzielności;
  - usamodzielnienie uczestników Domu w zakresie podstawowych umiejętności życiowych, przyuczanie do wykonywania prac z zakresu gospodarstwa domowego;
  - nawiązanie pozytywnych kontaktów ze światem zewnętrznym, integrację osoby z zaburzeniami psychicznymi ze społecznością, poprawę funkcjonowania w rodzinie;
  - aktywizację uczestników, rozwijanie inwencji, motywowanie do działania i rozwoju, rozbudzanie i podtrzymywanie zdolności, zainteresowań;
  - podnoszenie poziomu aktywności fizycznej, psychicznej oraz twórczej;
  - podnoszenie kompetencji w zakresie życia z problemami zdrowotnymi, aktywizacji zawodowej, umiejętności społecznych i interpersonalnych;
  - profilaktykę zdrowia psychicznego, zapobieganie nawrotom choroby psychicznej oraz przystosowanie osób po przebytym leczeniu psychiatrycznym do funkcjonowania w środowisku;
  - wzmacnianie samokontroli;
  - udział w różnych formach terapii;

- kreowanie postaw samorządności i zaangażowania uczestników w pracę na rzecz Domu;
- umożliwienie rozwoju kulturalnego i osobowościowego uczestników;
- rozwijanie umiejętności aktywnego życia oraz organizacji czasu wolnego;
- inspirowanie powstawania grup wsparcia i wzmacnianie więzi społecznych w środowisku;
- wspieranie środowiska rodzinnego;
- wsparcie w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego;
- wsparcie w zaistnieniu na rynku pracy.

W 2018 r. z usług świadczonych przez Środowiskowy Dom Samopomocy skorzystało 45 osób.

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Rypinie

Poradnia udziela dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udziela rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaga przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rypinie udziela pomocy w zakresie:

- a) diagnozowania dzieci i młodzieży;
- b) udzielania dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- c) realizowania zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;
- d) organizowania i prowadzenia wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

W 2018 r. Poradnia przeprowadziła 459 badań psychologicznych oraz podjęła 6 działań w ramach tzw. interwencji kryzysowej.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie powiatu mają obowiązek zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Liczba przyznanych specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w poszczególnych gminach w 2018 r.

GMINA:

Brzuze: 8

Rogowo: 4 rodziny, w których wychowywane są osoby z zaburzeniami psychicznymi.

Rypin: 15

Skrwilno: 3 rodziny

Wąpielsk: 3

Miasto Rypin: 23

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Rypińskiego.

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi skierowana przez ośrodki pomocy społecznej Powiatu Rypińskiego do domów pomocy społecznej w 2018 r.

GMINA:

Brzuze: 0

Rogowo: 0

Rypin: 1

Skrwilno: 1

Wąpielsk: 0

Miasto Rypin: 1

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Rypińskiego.

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielono wsparcia materialnego w 2018 r.

GMINA:

Brzuze: 18

Rogowo: 8

Rypin: 7

Skrwilno: 10

Wąpielsk: 0

Miasto Rypin: (brak statystyk)

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Rypińskiego.

2) wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Formy realizacji:

1. Rozpatrywanie wpływających wniosków organizacji pozarządowych;
2. Dofinansowywanie projektów na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Efekty:

W 2018 r. organizacje pozarządowe nie złożyły żadnego wniosku o dofinansowanie projektu na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, w związku z powyższym nie zrealizowano żadnego projektu.

3) zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie.

Formy realizacji zadania:

1. Podejmowanie działań ukierunkowanych na osoby z zaburzeniami psychicznymi,
2. Zapewnienie w ramach środków z PFRON wydatków na zadania z zakresu zatrudnienia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi) oraz na działalność warsztatu terapii zajęciowej;
3. Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej:
  - dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi i ich opiekunów) w turnusach rehabilitacyjnych;
  - dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi);
  - dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przeznaczone dla osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi) na podstawie odrębnych przepisów;
  - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi).
4. Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla klientów PCPR w Rypinie (w tym z zaburzeniami psychicznymi);
5. Działania mające na celu poprawę wizerunku osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi) poprzez organizowanie Balu Radości i pikników;
6. Udostępnienie na stronie internetowej jednostki wniosków dla osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi). Informowanie o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi).

Efekty:

Lp.	Wysokość wydatków w ramach środków z PFRON na działalność wtz (dla osób z zaburzeniami psychicznymi)	Liczba osób w warsztatach terapii zajęciowej z zaburzeniami psychicznymi
1.	18.540,00 (całkowity koszt jednego uczestnika WTZ na 2018r.dotacja z PFRON) = 18.540,00 x 4 (osoby z zab. psych.) = 74.160,00	4
Suma	74.160,00	4

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (wysokość wydatków w ramach środków z PFRON)

Rodzaj zadania	Wysokość wydatków w ramach środków z PFRON (dla osób z zaburzeniami psychicznymi)	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi
Turnusy rehabilitacyjne	2.312,00	1 (dziecko)
Sport, kultura, rekreacja i turystyka	0,00	0
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	3.517,60	9
Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	0,00	0
Sprzęt rehabilitacyjny	2.880,00	1
Łącznie	8,709,60	11

Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W roku 2018 z poradnictwa specjalistycznego korzystały 3 osoby z zaburzeniami psychicznymi (15 porad x 90,00 zł = 1.350,00 zł)

Działania mające na celu poprawę wizerunku osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi) poprzez organizowanie Balu Radości i pikników.

- 12 lutego 2018 roku już po raz osiemnasty osoby niepełnosprawne z terenu Powiatu Rypińskiego spotkały się na corocznym „Balu Radości”. Organizatorem imprezy było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie oraz Powiat Rypiński. Do wspólnej zabawy zaproszeni zostali podopieczni Warsztatów Terapii Zajęciowej „Nadzieja”, Środowiskowego Domu Samopomocy z Rypina, wychowankowie Domu Dziecka, podopieczni Domu Pomocy Społecznej „Kombatant w Ugoszczu oraz osoby niepełnosprawne, które indywidualnie przybyły na bal. Łącznie w spotkaniu wzięło udział ok. 340 osób.
- 25 sierpnia w sierpeckim Muzeum Wsi Mazowieckiej odbyły się XI Mazowieckie Dni Integracji Osób Niepełnosprawnych pod patronatem Marszałka Województwa Mazowieckiego Adama Struzika.

- Wydarzenie organizowane wspólnie ze Stowarzyszeniem "Szansa na Życie", Starostą Powiatu Sierpeckiego Janem Laskowskim i Burmistrzem Miasta Sierpca Jarosławem Perzyńskim służy zwiększaniu świadomości na temat potrzeb ludzi z niepełnosprawnością w tym z zaburzeniami psychicznymi oraz stanowi okazję do dialogu na temat barier, z jakimi współcześnie spotykają się nie tylko w przestrzeni publicznej, ale też w relacjach społecznych.
- Inicjatywę organizacji Mazowieckich Dni Integracji Osób Niepełnosprawnych wspiera również po raz kolejny Powiat Rypiński, który w tym dniu reprezentował Starosta, a także grupa osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi z naszego powiatu wraz z opiekunami oraz pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie.

Udostępnienie na stronie internetowej jednostki wniosków dla osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi). Informowanie o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych (w tym z zaburzeniami psychicznymi).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie ma swoją stronę internetową www.rypin.naszepcpr.pl, na której w zakładce „Formularze do pobrania” osoby niepełnosprawne w tym z zaburzeniami psychicznymi mają dostęp do wniosków, na podstawie których mogą korzystać z dofinansowania z środków PFRON. Ponadto pracownicy Centrum wydają w/w wnioski na miejscu oraz pomagają w ich uzupełnieniu. Osoby niepełnosprawne w tym z zaburzeniami psychicznymi w godzinach pracy urzędu mogą pozyskać od kierownika i pracowników PCPR w Rypinie informacje o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych w tym z zaburzeniami psychicznymi.

c) Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zadania:

1) zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

Formy realizacji zadania:

1. Przeprowadzenie diagnozy osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi przez doradców klienta – rozmowy informacyjno-doradcze w celu określenia potrzeb w zakresie aktywizacji zawodowej, opracowanie Indywidualnych Planów Działania (w przypadku poszukujących pracy IPD nie jest obligatoryjne), upowszechnianie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

2. Zapewnienie poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;

3. Organizowanie szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi (szkolenia finansowane z PFRON w miarę posiadanych środków).

Efekty:

W roku 2018 osoby bezrobotne z orzeczeniem o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych skorzystały z następujących form wsparcia:

- indywidualne porady zawodowe — 1 osoba,
- grupowe porady zawodowe – 1 osoba.

2) prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;

Formy realizacji zadania:

1. Informowanie pracodawców o możliwościach i korzyściach wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi, w ramach kontaktów bezpośrednich z wykorzystaniem materiałów informacyjnych (ulotki), a także na stronie internetowej PUP;

2. Promowanie Programu na stronie internetowej PUP oraz w kontaktach bezpośrednich z pracodawcami.

Efekty:

W ramach kampanii szkoleniowo-informacyjnej promującej zatrudnienie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi, pracodawcy mogą uzyskać na stronie internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Rypinie w zakładce „Dla pracodawców i przedsiębiorców” informacje na temat możliwości i korzyści wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi (link pn. „Zatrudnianie niepełnosprawnych”) oraz zapoznać się z „Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022” (link pod taką samą nazwą). Niestety nie ma możliwości sprawdzenia ile osób zapoznawało się konkretnie z ww. informacjami, ponieważ licznik odwiedzin dotyczy ogólnej liczby wejść na stronę internetową PUP Rypin rypin.praca.gov.pl

3) zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy (PUP).

Formy realizacji zadania:

1. Świadczenie usług pośrednictwa pracy, w tym pracy za granicą (EURES) dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;
2. Refundowanie pracodawcom kosztów wyposażenia stanowisk pracy oraz kosztów zatrudnienia dot. osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;
3. Kierowanie osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi do zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych oraz do wykonywania prac społecznie użytecznych;
4. Organizowanie staży i przygotowań zawodowych dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi;
5. Finansowanie bonów dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi do 30 r.ż.;
6. Przyznawanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej;
7. Nawiązywanie współpracy z instytucjami i organizacjami zajmującymi się problematyką aktywizacji osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi.

Efekty:

W 2018 roku osoby bezrobotne z orzeczeniem o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych zostały objęte następującymi formami aktywizacji zawodowej:

- staż - 2 osoby, w tym 1 osoba bezrobotna i 1 poszukująca pracy;
- prace społecznie - użyteczne - 1 osoba bezrobotna;
- pośrednictwo pracy - 5 osób, w tym 4 osoby bezrobotne, 1 poszukująca pracy.

Powyższe dane odnoszą się wyłącznie do osób, które mają formalnie udokumentowaną niepełnosprawność z tytułu zaburzeń psychicznych. Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy wykazujących zaburzenia psychiczne (dotyczące najczęściej uzależnień od alkoholu bądź innych substancji, zaburzeń depresyjnych czy nerwicowych), którzy nie posiadają z tego tytułu orzeczenia, ma w rzeczywistości dużo szerszy zakres. W niektórych jednak przypadkach aktywizacja zawodowa tych osób jest znacznie utrudniona lub niemożliwa, ponieważ ze względu na ograniczenia wynikające z zaburzeń często nie mogą pełnić roli pracownika i wymagają w związku z tym uprzedniego zastosowania innych form pomocy, w tym medycznej, terapeutycznej czy opieki społecznej.

Zatrudnienie w związku z działaniami PUP podjęły łącznie 2 osoby bezrobotne z orzeczeniem o niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych, w tym

1 osoba podjęła pracę w okresie do 3 miesięcy po udziale w poradzie grupowej oraz 1 osoba uzyskała zatrudnienie w wyniku skierowania do pracodawcy w ramach pośrednictwa pracy.

d) Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

Zadania:

1) powołanie lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu;

Formy realizacji zadania: Podjęcie uchwały przez Zarząd Powiatu w Rypinie.

Efekty: Zarząd Powiatu w Rypinie uchwałą Nr 324/2017 z dnia 8 listopada 2017 r. powołał Powiatowy Zespół Koordynujący Realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.

2) opracowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń CZP;

Formy realizacji zadania: opracowanie programu.

Efekty: Rada Powiatu w Rypinie w dniu 27 grudnia 2017 r. podjęła uchwałę Nr XXXI/198/2017 w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.

3) realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego;

Formy realizacji zadania: Realizatorzy poszczególnych działań Programu prowadzą bieżący monitoring w trakcie realizacji zadań. Corocznie w terminie do końca marca przedkładają sprawozdania w formie pisemnej, zawierające analizę ilościową, jakościową za rok poprzedni oraz propozycje zmian Programu na kolejne lata. Program podlega ewaluacji w oparciu o dane zebrane przez Zespół podczas monitoringu.

Efekty:

Starostwo Powiatowe na podstawie przekazanych danych sporządza informację, która w formie rocznego sprawozdania jest przedstawiana Radzie Powiatu w terminie do 30 kwietnia oraz Ministrowi Zdrowia do dnia 15 maja każdego roku.

4) przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych

formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w wersji papierowej lub elektronicznej).

Formy realizacji zadania: opracowanie/aktualizacja przewodnika.

Efekty: w 2018 r. został zaktualizowany przewodnik informujący o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Powiatu Rypińskiego. Opracowany przewodnik został udostępniony samorządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz mieszkańcom powiatu. Przewodnik został opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Rypinie:

<http://bip.powiatrypinski.pl/przewodnik-informujacy-o-dostepnych-formach-opieki-zdrowotnej-pomocy-spoecznej-i-aktywizacji-zawodowej-dla-osob-z-zaburzeniami-psychicznymi-w-powiecie-rypiskim/>

W 2018 r. w ramach ochrony zdrowia psychicznego młodzieży szkolnej, szkoły prowadzone przez Powiat Rypiński przeprowadziły szereg działań profilaktycznych oraz informacyjnych. Szkoły przedstawiają sprawozdania z podejmowanych działań, które przedstawiają się w sposób następujący:

Zespół Szkół Nr 1 im. ks. Czesława Lissowskiego w Rypinie

W zakresie ochrony zdrowia psychicznego uczniów szkoła w roku 2018 podjęła następujące działania:

1. indywidualne rozmowy z uczniami prowadzone przez szkolnego pedagoga i psychologa;
2. pedagogizacja rodziców prowadzona podczas spotkań z wychowawcami klas i dyrektorem szkoły;
3. lekcje wychowawcze, podczas których realizowane były tematy związane z ochroną zdrowia psychicznego uczniów wynikające ze Szkolnego Programu Wychowawczo – Profilaktycznego;
4. prezentacja filmów edukacyjnych;
5. akcje plakatowe;
6. rozpowszechnianie ulotek profilaktycznych;
7. udział uczniów w konkursach profilaktycznych;
8. spotkania psychologa szkolnego i pedagoga z rodzicami uczniów;
9. spotkania z policjantami z Powiatowej Komendy Policji w Rypinie;
10. udostępnianie numerów telefonów do specjalistów i instytucji pomocowych;
11. podejmowanie działań wynikających ze Szkolnego Programu Wychowawczo – Profilaktycznego;
12. przygotowania do szkolnych obchodów Ogólnopolskiego Dnia Walki z Depresją.

Zespół Szkół nr 2 im. Unii Europejskiej w Rypinie

W ramach działań profilaktycznych mających na celu ochronę zdrowia psychicznego uczniów w szkole w roku 2018 odbyło się szereg spotkań oraz inicjatyw takich jak:

1. spotkania dla uczniów klas pierwszych ze szkolnym psychologiem nt. „ Bullying-u”, diagnozowanie wszystkich uczniów za zgodą rodziców Testem Becka w kierunku depresyjności;
2. diagnozowanie uczniów i kierowanie ich w razie konieczności do lekarza specjalisty. Zorganizowanie w ramach Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego kampanii „ Zdrowie w Głowie” - cykl spotkań przygotowanych przez pedagoga i psychologa, a przeprowadzonych przez uczniów Samorządu Uczniowskiego we wszystkich klasach na temat depresji;
3. prowadzenie pogadarek nt. uzależnień przez pedagoga i psychologa, a także w ramach godzin do dyspozycji wychowawcy;
4. zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne dla uczniów z zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej,
5. udział uczniów w spotkaniu przeprowadzonym przez pracownika PSSSE w Rypinie i KPP w Rypinie nt. „ Dopalacze śmiertelna inwestycja”,
6. zorganizowanie i przeprowadzenie dla uczniów szkół powiatowych konkursu profilaktyki „Nie ze mną te używki”;
7. udział pedagoga w szkoleniu „Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie oświaty” zorganizowanym przez Kujawsko-Pomorskie Biuro FRDL w Bydgoszczy,
8. udział uczniów w Projekcie „Rodzina w Centrum”
9. szkolenia dla wolontariuszy, konsultacje młodzieży z lekarzem psychiatrą.

Ponadto szkoła współpracuje z terapeutą ds. uzależnień p. J. Podenkiewiczem. Kadra bierze także udział w szkoleniach, w ubiegłym roku kalendarzowym przedstawiciele Rady Pedagogicznej uczestniczyli w Konferencji „Co zagraża współczesnej rodzinie?” zorganizowanej przez Starostwo Powiatowe, PCPR i KPP w Rypinie.

Zespół Szkół Nr 3 im. Bogdana Chelmskiego w Rypinie

W zakresie ochrony zdrowia psychicznego uczniów szkoła w roku 2018 podjęła następujące działania:

1. warsztaty szkoleniowe prowadzone przez pedagoga szkolnego, psychologa dla uczniów wyjeżdżających na praktykę do Hiszpanii z zakresu asertywności, komunikacji, radzenia sobie ze stresem, empatii, odnajdywania się w grupie;
2. realizacja programu Szkolny Dietetyk oraz bloga kulinarno-dietetycznego przez nauczyciela przedmiotów zawodowych (na zajęciach poruszane są m. in. zagadnienia dotyczące psychodietetyki oraz zależności psychologicznych w oddziaływaniu na zachowania żywieniowe);
3. realizacja obszarów z zakresu zdrowia psychicznego przez wychowawców klas na godzinie wychowawczej;
4. realizacja na terenie szkoły WDŻ z uwzględnieniem tematów z zakresu zdrowia psychicznego;

5. spotkania na godzinie wychowawczej z psychologiem, pedagogiem szkolnym (rozmowa na temat bezpiecznego wyjazdu za granicę klasy: III, IV, profilaktyka HIV/AIDS klasy: II, odnajdywanie się w grupie klasy: I, dostrzeganie potrzeb innych klasy: I, II, komunikacja klasy: I, II, III, radzenie sobie ze stresem klasy: I, IV. asertywność klasy: I, II, III);
6. udział uczniów klas: I, II III w spotkaniu dot. różnych form uzależnień;
7. udział pedagoga szkolnego w szkoleniu dotyczącym organizacji pomocy psychologiczno - pedagogicznej w systemie oświaty w świetle zmian prawnych i finansowych;
8. udział w konferencji „Jak rozmawiać z młodzieżą o uzależnieniach”, udział w Powiatowej konferencji „Co zagraża współczesnej rodzinie”, udział w szkoleniu „Edukacja włączająca w szkołach i placówkach systemu oświaty - 131 etap edukacyjny”.

Ponadto rozumiejąc zdrowie jako pełen dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka oraz stan pozytywnego funkcjonowania uczniowie biorą udział w zawodach sportowych na szczeblu szkolnym, powiatowym, konkursach, olimpiadach na szczeblu rejonowym, okręgowym, aktywnie uczestniczą w wolontariacie (szlachetna paczka, paka dla zwierzaka. WOŚP, PCK), wycieczkach, wyjazdach poznawczych, wyjściach do kina i muzeum w Rypinie.

Zespół Szkół Nr 4 im. Ziemi Dobrzyńskiej w Nadrożu

W zakresie ochrony zdrowia psychicznego uczniów szkoła w roku 2018 podjęła następujące działania:

1. przeprowadzenie przez pedagoga szkolnego lekcji na temat higieny pracy i zdrowia psychicznego w każdej z klas;
2. przeprowadzenie i opracowanie ankiety diagnozującej zagrożenia i pułapki dotyczące młodzieży. (Ankiety zostały przeprowadzone wśród młodzieży, rodziców, nauczycieli);
3. pedagogizacja rodziców podczas wywiadówki dotycząca zagrożeń w tym również w sferze zdrowia psychicznego;
4. indywidualne spotkania z uczniami i rodzicami w sytuacjach, gdy pojawiają się problemy natury psychologicznej;
5. indywidualne diagnozowanie i udzielanie wsparcia przez pedagoga dla uczniów podczas spotkań;
6. Gazetki tematyczne: „Depresja-przyczyny i objawy wśród młodzieży”, „Wyjście z nałogu-jak sobie pomóc, gdzie szukać pomocy”;
7. dystrybucja wśród młodzieży ulotek z informacjami na temat uzyskiwania pomocy przez młodzież w związku z przemocą, chorobami psychicznymi, trudnymi sytuacjami doświadczanymi przez młodzież.

Zespół Szkół Nr 5 im. ks. Jana Twardowskiego w Rypinie (szkoła specjalna)

W ramach działań profilaktycznych mających na celu ochronę zdrowia psychicznego uczniów w szkole w roku 2018 odbyło się szereg inicjatyw takich jak:

1. realizacja programów profilaktycznych przez specjalistów z Ośrodka Profilaktyki i Edukacji Maska z Krakowa z podziałem na grupy wiekowe: Uczniowie klas V - VIII SP uczestniczyli w warsztacie „Sztuka Komunikacji” mającym na celu rozwijanie umiejętności aktywnego słuchania, komunikowania się oraz zdolności nawiązywania i podtrzymywania właściwych relacji komunikacyjnych. Uczniowie kl. III Gimnazjum oraz młodzież ponadgimnazjalna uczestniczyła w zajęciach „Bezpieczeństwo w sieci”, które przyczyniły się do zdobycia nowych informacji odnośnie bezpiecznego korzystania z internetu;
2. spotkanie z rodzicami „Moje dziecko online” - na temat zagrożeń czyhających w internecie. Uświadomienie dorosłym, że ich dzieci mogą być narażone na kontakt z materiałami, które mogą mieć szkodliwy wpływ na ich psychikę tj. filmy, zdjęcia lub teksty o charakterze pornograficznym, prezentujące przemoc, promujące używki, anoreksję, rasizm, uczestnictwo w sektach itp.;
3. spektakl profilaktyczny „Moja historia” zaprezentowany przez Teatr Edukacji i Profilaktyki Kurtyna z Krakowa. Celem spektaklu było przybliżenie uczniom problematyki zagrożeń dotyczących młodych ludzi oraz promowanie prawidłowych postaw radzenia sobie z przeciwnościami;
4. realizacja programu profilaktycznego dotyczącego Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
5. podnoszenie poziomu zdrowia psychicznego i poprawę funkcjonowania emocjonalnego poprzez realizację zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno- społeczne prowadzonych przez psychologa i pedagoga;
6. udzielanie pomocy uczniom w eliminowaniu napięć psychicznych nawarstwiających się na tle niepowodzeń, konfliktów rówieśniczych - pomoc psychologa i pedagoga;
7. poprawa kondycji psychicznej poprzez propagowanie zdrowego stylu życia- udział w akcji „Śniadanie daje moc”, „Owoce w szkole”, „Szkłanka mleka dla ucznia”;
8. prowadzenie Grupy Wsparcia dla Rodziców w celu wsparcia emocjonalnego oraz zdobywania informacji na interesujące ich tematy (comiesięczne spotkania z rodzicami dzieci w soboty);
9. promocja zdrowia psychicznego poprzez realizację zajęć profilaktycznych, wg Planu Pracy Wychowawczo - Profilaktycznej w poszczególnych klasach.
10. „Co zagraża współczesnej rodzinie 4” - dwudniowa konferencja w Górninie (pedagog, wicedyrektor);
11. „Jak rozmawiać z młodzieżą o uzależnieniach” - konferencja w ZS nr 2 (pedagog, psycholog);
12. spotkania pedagogów i psychologów szkolnych odnośnie pomocy psychologiczno- pedagogicznej w szkołach w ramach wymiany doświadczeń.

Problemy napotymane w ramach realizacji Programu/ proponowane zmiany Programu:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie poinformował o braku wolnych miejsc w Domach Pomocy Społecznej oraz długim okresie oczekiwania na umieszczenie osób skierowanych do tego typu domów.

Pozostałe instytucje realizujące założenia Programu nie zgłosiły informacji o problemach związanych z realizacją zadań ani propozycji zmian Programu.

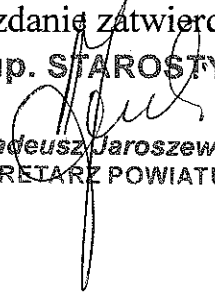
Sprawozdanie sporządziła:

mgr Agnieszka Dąderowicz

Z-CIA KIEROWNIKA
w Wydziale Organizacyjnym

Sprawozdanie zatwierdził:

Z up. STAROSTY

mgr Tadeusz Jaroszewski
SEKRETARZ POWIATU